

מטעמי תורת זילים

פרשת וירא – ערלת הבשר של ברית המילה

ה' ציוה את אברהם אבינו על ברית המילה שנאמר "ויאמר אלקים אל אברהם אל אברהם ואתה את בריתי תשמר אתה וזרעך אחריך לדרתם: זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך המול לכם כל זכר: ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם: וכן שמנת ימים ימול לכם כל זכר לדרתכם יליד בנות ומקנת קסף מכל בן נכר אשר לא מזרעך הוא: המול ימול יליד ביתך ומקנת קסף והיתה בריתי בבשרך לברית עולם: וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את בריתי הפר" (בראשית יו, ט-יז). אחר כך אברהם אבינו מל את יצחק כפי שציווה אותו ה' שנאמר "ויקמל אברהם את יצחק בנו בן שמנת ימים כאשר צוה אתו אלקים" (בראשית כא, ד).

ויש להבין, מדוע הזכרים בעולם נולדים כאשר איבר ההולדה שלהם מכוסה בעור הערלה? ומדוע מחויב כל בן ישראל להסיר את עור הערלה?

עור הערלה נמצא אצל בני האדם מחמת החטא של אדם וחווה

אדם הראשון היה יציר כפיו של ה' יתברך שנאמר "כי בצלם אלקים עשה את האדם" (בראשית טו, ו) (יחוט של חסד) לבעל ישבת מוסר' פרשת תזריע ד"ה אשה כי תזריע, יזכר דוד' מאמר ראשון פרק ב דף ג ע"ב ד"ה ועל דרך האמת), **ונברא בריאה תמה בבחינת הקדושה המשוללת מכל רע** (האלשיך הקדוש' בראשית יז, א ד"ה והנה על ענין, יאור החיים הקדוש' ויקרא יב, ג ד"ה אכן אשכילך). **לכן הוא נברא מתוקן** (זרע שמטון לרי שמטון חיים נחמני פרשת לך לך דף יז ע"א טור ב ד"ה ועוד שקודם חטא אד"ה לא היתה) **כאחד ממלאכי השרת** (יזכר דוד' לרי דוד זכות מאמר ראשון פרק ב דף ג ע"ב ד"ה ועל דרך האמת), **הדור ונאה** (יזכר דוד' מאמר ראשון פרק ה דף יג ע"א ד"ה ובהקדמה זו יפה) **ומהול** (אבות דרבי נתן' פרק ב) **ללא בחינת 'הערלה'** (אלשיך הקדוש' בראשית יז, א ד"ה והנה על ענין, יאור החיים הקדוש' ויקרא יב, ג ד"ה אכן אשכילך). **וכוונת הבורא היתה שכל הנולדים אחרייו יהיו כמוהו וימשכו אחריו** (יחוט של חסד) לבעל ישבת מוסר' פרשת תזריע ד"ה אשה כי תזריע) **ויהיו ללא 'ערלה' בבשרם** (עפ"י יחוט של חסד' פרשת לך לך ד"ה ועוד פירוש אחר על מה שאמר) **העוטפת ומכסה מעל גבי האיבר הקדוש, כי האדם נוצר תמים** (ע"פ הדעת טוב' למהרח"ו מותן כתב יד מהדורת ירושלים הודפס בשנת תשע"ח את שצט ד"ה למילה).

אך בחטא אדם הראשון הטיל הנחש בחוה 'זוהמא' ומחמת כן היא פְרְשָה נידה ואחריה כל הנשים שבעולם. ומאז זוהמא זו נמצאת בכל אשה, וממנה נמשכת 'הערלה' לולד שבבטנה (ע"פ הדעת טוב' לרבינו חיים ויטאל זצ"ל פרשת תזריע ד"ה דבר אל בני ישראל) **אף אם אביו הוא מהול** (בית מועד' לרי מנחם רבא פרשת לך לך דרוש ארבעים ושנים למילה דף קפו ע"ב). **כי הערלה מתהווה בכוח טומאת 'דם הנידה' שהולד ניזון ממנו בתוך בטן אמו** (לבעלי ברית אברים' לרי אברהם אוולאי פרשת תזריע סוף ד"ה ובמדרש רבה דרשו, 'אשל אברהם' על טעמי המצוות לרי אברהם טוביאינה מצוה רטו ד"ה ועפ"י האמור יובן) **כאשר הוא שואב את הזוהמא. לכן יעקב אבינו נולד כשהוא מהול כי עשו הרשע שהיה יחד אתו בבטן שאב את כל הזוהמא שהיה במעי אמו רבקה. וזה גם הטעם שעם ישראל לא נימולו במדבר, היות שהנשים בדור המדבר לא ראו דם נדה** (ראה 'מדרש תנחומא' פרשת מצורע אות ט) (וילקוט דוד' פרשת לך לך ד"ה טעם מילה לשמונה ימים) **וממילא לכל הנולדים שם לא היה ערלה. לכן כל מה שהיו צריכים לעשות ישראל במדבר היה רק 'הטפת הדם' והיא נעשתה על ידי יהושע בכניסה לארץ ישראל** (יזכר דוד' לרי דוד זכות מאמר ראשון פרק טו דף ט ע"א ד"ה ומלבד מה שהבאתי. ראה 'ברית הלוי' פרק שלשה עשר דף כ ע"ב טור ב ד"ה דע כי הערלה).

טומאת הזוהמא נדבקה באדם על ידי החטא הקדמון (יזכר דוד' מאמר ראשון פרק ב דף ג ע"ב ד"ה ועל דרך האמת) **שעל ידו גברה הקליפה** (יזכר דוד' מאמר ראשון פרק ה דף יג ע"א ד"ה ובהקדמה זו יפה). **לכן אמרו רבותינו שאדם הראשון היה 'מושך בְעֶרְלָתוֹ'** (ראה סנהדרין דף לח ע"ב) **כי הוא גרם להמשיך את 'הערלה' והטומאה על העולם, ולכסות ולאטום את הברית הקדושה** (יעבודת הקדוש' לרי מאיר בן גבאי חלק ב פרק כא ד"ה 'ויברק אחד דיני ממונות' ועייש ע"ד) **בערלת העטרה אשר בה עיקר זוהמת הנחש, והוא מום המפגל את דמות האדם** (בית מועד' לרי מנחם רבא פרשת לך לך דרוש ארבעים ושנים למילה דף קפו ע"ב). **בעקבות כך גם באדם הראשון עצמו 'נולדה' בחינת ערלה** (יאור החיים הקדוש' ויקרא יב פסוק ג ד"ה אכן אשכילך, 'פרי צדיק' לרי צדוק הכהן מלובלין בחלק דברים מאמר 'לשמחת תורה' ד"ה ענין שמחת היום, 'שם משמואל' פרשת תזריע שנת תרע"ד דף ריח ע"ב ד"ה ויש לומר) **מצד הטומאה כפי שנאמר "לא יוסיף קבא בך עוד ערל וטמא"** (שעיה נב, א) ('צור המור' מגילת אסתר בהקדמה ד"ה ובכאן תבין סבת שמחת עמלק). **והטומאה שדבקה בו מילאה את הארץ עד שהצאצאים שנולדו ממנו היו ערלים אף שהוא עצמו נברא בתחילה מהול** (יאור החיים הקדוש' ויקרא יב פסוק ג ד"ה אכן אשכילך, 'פרי צדיק' לרי צדוק הכהן מלובלין בחלק דברים מאמר 'לשמחת תורה' ד"ה ענין שמחת היום, 'שם משמואל' פרשת תזריע שנת תרע"ד דף ריח ע"ב ד"ה ויש לומר).

לכן בנים שנולדים מהולים (אלשיך הקדוש' בראשית יז א ד"ה והנה על ענין) **כמו שנולדו אדם הראשון, שת, נח, יעקב, יוסף, משה** ('מדרש תנחומא' פרשת נח סימן ה, 'מדרש שוחר טוב' נומור ט ד"ה גערת גוים), **חנוך, שם, שמואל, דוד, ישעיה וירמיה** ('מדרש שוחר טוב' נומור ט ד"ה גערת גוים) **הרי זה סימן יפה להם שהם צדיקים** (יזכר דוד' מאמר ראשון פרק ה דף יג ע"ב ד"ה ועל פי דרכנו) **ולא שולטת בהם כוח החיצוניות לפי בחינתם** (אלשיך הקדוש' בראשית יז א ד"ה והנה על ענין) **ויש להם שלמות הגוף מתולדותם** (שם משמואל' שמות שנת תרע"ו דף לו ע"א ד"ה והה שאמר) **וגם שאמותיהם הצדקניות לא היו בפתקה של חוה, ועל כן נחלש בהן כוח הזוהמא ובניהן נולדו מהולים. אמנם עושים לנולדים האלו הטפת הדם כי 'הערלה כבושה היא'** (ראה גמ' שבת דף קלה ע"א בשם ר' שמעון בן אלעזר) **כלומר שנחלש בהם כוח הזוהמא עד שלא יכול לצאת מ'הכוח אל הפועל' לחוץ והוא כבוש וטמון בפנים** (נור הקדוש' לרי יחיאל מיכל בן עזריאל על בראשית רבה פד, ו ד"ה לכן ניל הענין לפי, יזכר דוד' לרי דוד זכות ממודינא מאמר ראשון פרק ה ד"ה 'הגם הלום' בשם נור הקדוש). **ומה שישנם תינוקות שנולדים מהולים גם אצל ישראלים שאינם הגונים או אצל אומות העולם, הרי זה מחמת שרוצה ה' יתברך להראות לכל כי פעולת 'המילה' שנעשית אצל ישראל איננה חיסרון בגוף האדם חלילה, לכן הוא בורא גם רשעים שהם מהולים ובה יודו כי אמת הוא** (יזכר דוד' לרי דוד זכות ממודינא מאמר ראשון פרק ה דף יג ע"ב ד"ה ועל פי דרכנו).

בערלה יש טומאה חמורה וקשה ואוחזים בה 'החיצונים'

העור הנוסף שבאיבר הקדוש הוא בחינת היצר הרע הנקרא 'רע' הנדבק באדם הראשון בסיבת המעשה עם חוה, לכן העור הזה נקרא 'ערלה' שהוא מלשון 'רע-לה' (ע"פ הדעת טוב' מכתב יד למהרח"ו אות תלג דף ר טור ב). **וכן הערלה שייכת לגוים** (וילקוטי הלכות' לרי נתן בחלק יורה דעה ב מילה ג אות ט) **שכלל שבעים האומות** (יאור החיים' לאדמו"ר מקומורנא פרשת לך לך מצוה ב ד"ה ויכוין) **ונקראת על שם שנאמר "כי כל הגוים ערלים"** (רמיה ט, כה) (וילקוטי הלכות' יורה דעה ב מילה ג אות ט, 'ישראל קדושים' לרי צדוק הכהן מלובלין דף ס ע"א ד"ה וידוע דשם). **וגם 'הקליפות' נקראות כך** (יאור החיים' לאדמו"ר מקומורנא פרשת לך לך מצוה ב ד"ה ויכוין) **לפי שיש כוחות חיצונים הנקראים 'ערלה' שמשם מגיעות נפשות הגוים** (יספר הקנה' ד"ה ענין המילה וכוונותיה) **ונכנסות בטיפת הגוי** (נרקאטי' פרשת לך לך ד"ה והנה בחינת אברהם). **לכן הגוי מטמא בחייו אך לא במותו, כי אחרי מותו כבר הסתלקה ממנו הטומאה שהיתה בו כאשר היה חי** (יספר הקנה' ד"ה ענין מילה וכוונותיה).

הערלה היא קליפה חמורה (ישם משמואל/ פרשת תולדות שנת תרע"ג דף רע ע"א ד"ה ור' לוי) **רעה** (יאר החיים הקדוש ויקרא יב, א) **מאוסה** (ירקנאטי) פרשת לך לך ד"ה ספר הזוהר תא חזי, זכר דודי מאמר ראשון פרק ט דף כו ע"א ד"ה והואיל והערלה), **טמאה מכל הטומאות** (פרקי דרבי אליעזר/ תחילת פרק כט, ירקנאטי) פרשת לך לך ד"ה ספר הזוהר תא חזי) **ואוחזים בה' החיצונים'** (שער המצות להארי"ז ז"ל פרשת לך לך ד"ה עוד נבאר מצות המילה, יחלת בנימין מצוה ו דף ח ע"ב טור א ד"ה נשובה אל הראשונות). **היא נמשלה לטומאת מת שהוא 'אבי אבות הטומאה', כפי שאמרו רבותינו כי 'הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר'** (גמ' פסחים דף צב ע"א). ולכן גר שהתגייר ומל את ערלתו היה צריך הזאה לטהרתו ביום שלישי וביום השביעי כמו טמא מת (עפ"י רש"י בגמ' פסחים דף צב ע"א, עפ"י רבינו עובדיה מברטנורא על פסחים ח, ח ד"ה כפורש מן הקבר). ועוד לגודל המאוסות של הערלה מי שמשאיר את ערלתו או מושך את עורו בכדי להשיב אותה למקומה – אפילו שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא (ראה משנה אבות ג, יא, ושם בפירושו רבינו עובדיה מברטנורא ד"ה והמפר בריתו) (זכר דודי מאמר ראשון פרק ט דף כו ע"א ד"ה והואיל והערלה).

הערלה חופפת על הברית קודש (ישם משמואל/ לר' שמואל בורשטיין פרשת תולדות שנת תרע"ג דף רע ע"א ד"ה ור' לוי) **מסביב, שנאמר "כי רשע מכתיר את הצדיק"** (חבקוק א, ד), **"רשע"** הוא הערלה ש"מכתיר" את המעורר **"הצדיק"**. וכן נאמר **"סביב רשעים יתהלכון"** (תהלים יב, ט). ועוד נאמר **"בתוך הגוים שמתיה"** (יחזקאל ה, ח) **לפי שכל זמן שלא התגלה 'המעורר' היא נקראת "בתוך הגוים"** (ספר הקנה' ד"ה יעני מילה וכוונתיה). **ויחד עם הערלה נמצאים כל כוחות החיצונים הסובבים את העטרה מכל צדיה שגם נקראים בשם 'ערלה', כי 'ערלים' הם וממתנינם לגנוב את השפע היורד אל הברית הטהור** (מצודת דודי/ להרד"ב מצוה פו ד"ה לכול שטאמר) **בשבעת ימי הערלה** (מליקוטי הלכות/ לר' נתן תלמידו של ר' נחמן מברסלב בחלק יורה דעה ב' הלכות מילה ג, אות ט), **על מנת להשפיע לשאר 'החיצונים'** (ישם משמואל/ לר' שמואל בורשטיין האדמו"ר שסוכוצ'וב פרשת וארא לברית מילה דף עא ע"א סוף ד"ה 'בפרשת בא'). וכך כל זמן שהאדם לא מל והערלה עדיין חופה על האיבר הקדוש, הרי שהאיבר הזה הוא ברשות 'הקליפה' (משכיל לדודי/ לר' דוד פארדו בפירושו על רש"י בראשית יז, א).

על החיצונים האלה נאמר בתהלים **"סבובי גם סבובי גשם ה' כי גמלי"** (תהלים קיח, יא), **"סבובי"** – באיבר הגשמי, ועל ידי כן **"גם סבובי"** – שנאחזים ונדבקים ברוחני. **ואז הוא "קשוקש בין החוחים"** (שיר השירים ב, ב) **שכל תאוותם ורצונם להדבק באותו איבר יותר מכל שאר איברי האדם, לפי שהוא 'הפה' של הגוף ועל ידו מושגת העולם** (שפתי כהן על התורה/ לר' אליהו הכהן תלמיד תלמידו של הארי"ז ז"ל פרשת תוריע ד"ה וזהו שאמר דוד). **ומחמת הטומאה שבמקום הערלה באים על האדם נגעים**. ואם הוא מסיר את אותה הקליפה שהיא הערלה, אזי הוא מרחיק מעצמו כל מיני נגעים. ולזה רמזו רבותינו בדבריהם **"גדולה מילה שדוחה את הנגעים"** (ראה גמ' מדרים דף לא ע"ב ועיי"ש פסטי הדברים) (חוט של חסד/ פרשת לך לך ד"ה ואתה בריתו). **טומאת הערלה שבאה לאדם הראשון נמשכה על ידי החטא לכל זרעו ולא היה ניתן להעבירה אותה מעליהם עד ימיו של אברהם אבינו שזכה להעבירה כאשר ניתנה לו מצות ברית המילה** (עץ הדעת טובי/ על התורה והתהלים למהרח"ו כתב יד מהדורת ירושלים תשס"ח דף קצט טור ב אות תל).

וכאשר צווה אברהם אבינו למול את בשר ערלתו לא נאמר לו היכן הוא מקום הערלה. **אך הוא הבין שמדובר על המקום** (מצודת דודי/ על טעמי המצות להרד"ב מצוה פו ד"ה וראיתי כתוב) **שנמצא בסוף האדם היכן שנמצאת המילה** (שושן סודות/ לתלמיד הרמב"ן אות שט), **כי הבין את המצוה בטעמה** (מצודת דודי/ מצוה פו ד"ה וראיתי כתוב) **וידע ששם בסוף הגוף הוא מקום קיבוץ הקליפות והערלות** (מצודת דודי/ מצוה פו ד"ה וראיתי כתוב, שושן סודות/ אות שט). **וה' עשה זאת דווקא באיבר הקדוש בגלל החטא של חוה עם הנחש** (יאשל אברהם/ על טעמי המצות לר' אברהם טוביאנה מצוה רטו ד"ה 'זמורה' אלשיך/ בשם האלשיך הקדוש) **ששם היתה הטלת הזוהמא** (זכר דודי/ מאמר ראשון פרק ב דף ג ע"ב ד"ה ועל דרך האמת). **אמנם גם זה נעשה בחמלת ה' על האדם, כי על ידי כך שהזוהמא שהטיל הנחש בחוה נדבקה במקום אחד בראש האיבר הקדוש, אז היא נעשית שם מיותרת ואפשר לתקן את האדם על ידי ברית המילה** (יאשל אברהם/ על טעמי המצות לר' אברהם טוביאנה מצוה רטו ד"ה 'זמורה' אלשיך/ בשם האלשיך הקדוש, זכר דודי/ מאמר ראשון פרק ב דף ג ע"ב ד"ה ועל דרך האמת/ בשם המקובלים).

בן ישראל שמשאיר את ערלתו משועבד ל'חיצונים' ואסור ללמדו תורה

כאשר חלילה יהודי מפר ברית ומניח את הערלה שלו במקומה ולא מל ולא פורע כדיון, אזי הוא משועבד לכוחות הערלה (כתם פו/ על זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב פתח ר' אבא). **ומטעם זה כאשר התעכב משה רבינו מלמול את בנו אליעזר, בא השטן בדמות של נחש לפגוע בהם. הוא לא היה יכול לפגוע במשה רבינו כיון שהוא נולד מהול ולא היה לו כוח עליו, אך הוא כן היה יכול לשלוט בבנו כיון שהוא היה ערל בשרו. ואז 'הנחש' היה בולע אותו מרגליו עד ירכיו וחוזר ובלעו מראשו עד למקום המילה שוב ושוב** (ראה רש"י שמות ד, כד). **צפורה אשת משה שראתה זאת, הבינה שזה קורה מחמת שלא מלו אותו ולקחה אבן צור ומלה את בנה** (כתם פו/ על זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה קם אחרא ופתח) **שנאמר "ותקח צפורה צר ותקלת את ערלת בנה ותגע לרגליו ותאמר כי חתן דמים איתך ליי" (שמות ד, כח) "ותגע לרגליו" – כלומר שהשליכה את הערלה לפני דמות הנחש ואמרה לו "תולידך את הערלה השייכת לחלקך!"** (ברית שלום/ פרשת וישלח דף כה ע"ב ד"ה וכיון שזכינו בדיון), **ואז עזב הנחש את בנה של צפורה שנאמר "וירך ממנו" (שמות ד, כז) (רש"י שמות ד, כז).**

קליפת הערלה של אדם לא מהול היא כמו 'חומת ברזל' בין האדם לקדוש ברוך הוא (מזבח אליהו/ לר' אליהו הכהן מחבר ספר 'שבת מוסר' בחלק מדרש תוריע ד"ה ובוה מתיישב קושית). **ואם אדם לא נימול בהיותו תינוק וגם כאשר הוא גדל אינו חושש למול את בשרו, אזי הוא נדחה מן הקדושה בוודאי ונכרת משורשו** (הרמ"ז וואל תלמידו חבר ר' משה חיים לוצאטו פרשת לך לך פרק י ד"ה המול מימול) **ואין לו חלק באלקי ישראל ולא זכרון בתורתו, טמא הוא וטמא יקרא** (תולעת יעקב/ לר' מאיר בן גבאי סוד המילה ד"ה ודע כי בברית) **(וניכר שהוא בא מצד הטומאה** (זוהר פרשת אחרי מות דף ע ע"א ד"ה ובניי כן כל אינון), **וגם ימיו נכרתים שנאמר "ויערל זכר אשך לא ימול את בשר ערלתו ונקרתה הנפש ההוא מעמיקה את ברייתו הפר" (בראשית יז, יז) והוא מת בקיצור ימים ומאבד את כל 'הלבושים' הרוחניים של נשמתו, וצריך לשוב ולהתגלגל** (עפ"י 'אוצר החיים' על התרה לאדמו"ר מקורטא פרשת לך לך מצוה ב' ד"ה מ"ע למול בגו).

המלאכים בעליונים שונאים את הערל. לכן כאשר הקב"ה היה צריך לדבר עם אברהם לפני שצווה ועשה ברית מילה עוד בהיותו עדיין ערל, **הוא דיבר עמו בלשון של 'תרגום' ולא בלשון הקודש – על מנת שהמלאכים לא יבינו, כי הם אינם חפצים שהקב"ה ידבר עם ערל** (עפ"י 'ילקוט חדש' ערך מלאכים אות נח). **ואם הם היו יודעים שדיבר עמו בהיותו ערל אז היו מקטרגים עליו** (עפ"י 'מליקוטי תורה להארי"ז ז"ל ישעיה אות כא). **וזה מה שנאמר "אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם ב'מחנה' לאמר אל תירא אברהם אֶנְכִי מִנְּךָ שְׁכֵרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד"** (בראשית טו, א) **"ב'מחנה'" – הוא לשון תרגום** (מליקוטי תורה/ להארי"ז ז"ל ישעיה אות כא, 'ילקוט חדש' ערך מלאכים אות נח). **וכן היה עם בלעם שהקב"ה היה מדבר עמו בלשון תרגום מחמת ערלתו שנאמר "נאם שִׁמְעֵ אֶמְרֵי אֵל אֲשֶׁר מִחַזֵּה שְׂדֵי יַחְזֵה לָפֶל וְגִלְגֵי עֵינָיִם"** (במדבר כד, ז) (מליקוט חדש ערך מלאכים אות נח).

אסור להתחבר עם הערל (זוהר פרשת אחרי מות דף ע ע"א ד"ה ובניי כן כל אינון) **וכל הנוגע בערל כאילו נוגע במת** (חסד לאברהם/ מעין שני נהר נא ד"ה יש לשאול). **ואסור ללמד אותו דברי תורה, לפי שכל התורה היא שמותיו של הקב"ה וכל אות בתורה מקושרת בשמו הקדוש** (זוהר פרשת אחרי מות דף ע ע"א ד"ה ובניי כן כל אינון) **והמלמד את הערל תורה משקר ב'שם הגדול'. ולא מלמדים אותו אפילו את אותיות האל"ף ב"ית, לפי שאין נכנסים ל'ברית הלשון' שהיא התורה הקדושה אם לא שנכנסים קודם לכן ב'ברית הבשר' (תולעת יעקב/ סוד המילה ד"ה ודע כי בברית) שהיא ברית המילה. שכל זמן שהערל לא מל ולא פרע הרי שהוא בקליפות, והוא מושך ומוציא את אותיות התורה שלומד מחוץ לקדושה ומשפיעם ל'קליפות' (יאר החמה/ על זוהר פרשת אחרי מות דף ע ע"א מהר"מק). **לכן גוי העוסק בתורה חייב מיתה** (ראה גמ' סנהדרין דף**

קיום מצות ברית המילה מסלק את כוחות 'החיצונים' והקליפות מהאדם

הערלה היא חלק ה'נחש', לכן כאשר כותבים את התיבה 'ערלה' במילוי כד' עיי"ן רי"ש למ"ך ה"ה' אז סופי התיבות יוצאים גמטריא 'נחש' עם הכולל (מחשוף הלבו' לר' יעקב אבוחצירא פרשת אחרי מות דף נח ע"א טור א ד"ה וציונו ה' יתברך). **'וזהמת הנחש' שהוטלה בתחילת הבריאה וחוזרת בעת הלידה, נמשכת בערלה של הוולד בעיקר במשך שבעת הימים הראשונים שלו** (ע"פ הדעת טוב' לר' חיים ויטאל פרשת תזריע דבר אל בני ישראל). לכן הקב"ה קבע מצוה מיוחדת בתורה שהיא הסרת הערלה ביום השמיני שלאחר השבעה ימים כפי שנאמר **'וביום השמיני ימול בשר ערלתו'** (ויקרא יב, ג). (ומדרש תלפיות' ע"פ בגדי כהונה ד"ה ומצאתי סמוכים). אז כבר התעכל דם הנידות הטמא אשר ממנו ניזון הוולד במעי אמו, והוא טהור להיכנס בברית קודש (ספורנו' ויקרא יב, ג). **לכן הזריזים מקדימים לקיים את המצוה בבוקרו של יום השמיני** (ע"פ הדעת טוב' פרשת תזריע ד"ה דבר אל בני ישראל) **וכורתים מהגוף את בחינת הרע** (יאר חיים הקדוש' פרשת תזריע יב פסוק ג ד"ה או אפשר שהוגד).

בעצם דבקות הערלה באדם יש לצד הרע' אחיזה בו, וכוחותיו מתגשמים ומתפשטים לצד הרע'. **ועל זה באה המצוה של ברית המילה לסלק את חלק ה'נחש' שהוא הערלה, לבל יתגשמו ויתפשטו כוחות האדם יותר מידי אל גבול 'החיצונים'** (שם משמאל' שמות שנת תרע"ה דף לב ע"א ד"ה וע"ז פתח). **ובהסרת הערלה והשלכתה מנתקים את אחיזת 'החיצונים'** (שער המצות' להארי"י ז"ל פרשת לך לך ד"ה עוד נבאר מצות מילה), והילד הנימול מוגן מן המזיקים הסובבים חוזה לו וניצל מהם (זרע מששון' לר' שמשון נמני פרשת לך לך דף יח ע"א טור א ד"ה פי' דמנחות ת"ר חביבין ישראל). **לכן יש שני שלבים בעת המילה, שלב ראשון זה חיתוך העור החיצוני שהוא הערלה מְרַפֶּטֶת היצר הרע ממש, הדומה לציפורניים שראוי להכריתם בכל ערב שבת כנודע. והשלב השני נקרא פריעה והוא הסרת העור הפנימי יותר, שאינו טמא ממש אלא רק שבוי בידי הטומאה. ולכן די להסירו מעל האיבר הקדוש** (ע"פ הדעת טוב' לר' חיים ויטאל מכתב יד הודפס בשנת תש"ח אות שצג ד"ה וגלחה את ראשה).

בעת שפורעים את העור לאחר החיתוך על מנת לגלות את העטרה, מסתלקת טומאת הערלה (ספר הקנה' ד"ה ענין המילה' וכוונתיה), **ובורחים החיצונים מלהיחזק בעור הפריעה, כי אין בהם כוח להביט אל 'האורי' הפנימי הרב המתגלה שם** (שער המצות' להארי"י ז"ל פרשת לך לך ד"ה עוד נבאר מצות המילה), **וכפי שיכול לראות מוהל שיש לו עיניים קדושות, כי האותיות 'אש' מתנוצצות אז על העטרה ונעלמות כהרף עין** (שרביט הוהב' דף לה ע"א ד"ה יזבה תבין סוד הפריעה' וכתב שם שלפי הנוון של האותיות יכול המוהל לדעת מה יהיה משפט הילד ומעשיו). **באותה שעה נכרתים גם שש מאות ושתיים עשרה 'קליפות' שהם כגימטריא התיבה 'ברית', ושמהמתם 'המילה' נקראת גם בשם "בְרִית" (בראשית יז, יא) (מגלה עמוקות - רב אופנים' אופן קצא). **לכן חייבים לפרוע את העור, ואם 'מל ולא פרע כאלו לא מל'** (נמי' שבת דף קלו ע"ב) (ספר הקנה' ד"ה ענין המילה' וכוונתיה). **וכן אסור שיישארו על הנימול שאריות מהערלה הנקראות 'ציצין'** (ראה שו"ע יורה דעה סימן רסד, ה), **כי יש שם הרבה סוגי 'קליפות' וצריך לבער משם את הכל ואם לא גילה את העטרה כדן לא עשה בזה כלום** (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה פו ד"ה הגוי פסול).**

חיתוך הקליפה הקשה של הערלה שחופפת ומכסה את הברית נעשית באמצעות כלי מברזל. לפי שהברזל רומז למידת הדין, ובו ראוי לכרות את הקליפה הקשה היונקת מהמידה הזו (ברית הלוי' לר' שלמה אלקבץ פרק שלש עשרה דף כ ע"ב, ובהערה שם). **הפריעה שהיא קריעת עור הערלה הדק הנמצא על מקום הברית נעשית באמצעות הצפורן** (גילא רזיא' דף י ע"א טור א) **היוצאת מעבר לקצה בשר האצבע של המוהל** (זכר דוד' מאמר ראשון פרק כא דף נג ע"א ד"ה ילתוספת ביאור ענין קליפת הצפורן' בשם הארי"י ז"ל). **כי כך ראוי שתבוא הצפורן (גילא רזיא' דף י ע"א טור א) הזאת שממנה יונקים 'החיצונים'** (זכר דוד' מאמר ראשון פרק כא דף נג ע"א ד"ה ילתוספת ביאור ענין קליפת הצפורן' בשם הארי"י ז"ל), **ותקרע ותפרע ותבטל את הערלה מעל הברית** (גילא רזיא' דף י ע"א טור א). **ראה בזה בבירור הלוי' לר' שלמה אלקבץ פרק שלשה עשר דף כ ע"ב טור ב ד"ה דע כי הערלה**. **לכן על אף שבני האדם לא מגדלים צפורנים כי משם יונקים החיצונים, הרי שהמוהל כן מגדל כדי שעל ידם תבוא 'הטומאה' עצמה ותכלה את הערלה שעל הבשר** (זכר דוד' מאמר ראשון פרק כא דף נג ע"א ד"ה ילתוספת ביאור ענין קליפת הצפורן' בשם הארי"י ז"ל). **וכך נמצא שקליפת הטומאה וזהמתה מתבטלת על ידי כוחותיה** (גילא רזיא' דף י ע"א טור א). **ראה בזה בבירור הלוי' לר' שלמה אלקבץ פרק שלשה עשר דף כ ע"ב טור ב ד"ה דע כי הערלה**.

ואחרי שפורעים את העור הפנימי יוצא שם דם הרומז אל מלאך המוות שהוא שופך דמים כפי שנרמזו עליו בפסוק 'ועל חַרְבֶּךָ תִּחְיֶה' (בראשית כז, ט), והדם הזה הוא החלק שניתן למלאך המוות (צ'רור המור' מגילת אסתר הקדמה ד"ה ומן השלשה הכי נכבד). **מציצת הדם על ידי המוהל הנעשית ביחד עם יין אדום שהוא 'מידת הדין', מושכת בעליונים את כוח 'הדינים' והקליפות מ'מידת הדין' הקשה והוא נשאר ממותק (יכנפי יונה' להרמ"ע מפאנו חלק מתייש' פרק כח). **לכן צריך למשוך ולהוציא את הדם מכל סביבות העטרה ואפילו ממקום רחוק** (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה פו ד"ה הגוי פסול). **ועל ידי פעולה זו גם מוציאים את כוח 'הקליפות' מכל רמ"ח איברי התינוק, בעוד המוהל צריך לכוון להורידם ל'יתומא רבא' (שרביט הוהב' לר' דוד לוריא דף לה ע"ב ד"ה וזהו גם כן). **ואחר כך בגילוי קדושת 'ברית קודש' חוזר הנימול חזרה לרשות הקדושה, מאותו הניסיון שהיה לקליפות להיאחז בו** (ליקוטי הלכות' יורה דעה ב' מילה ג אות ט). **שהרי הס"מ ואשתו הלילי' יונקים מאות ברית קודש בעוד ערלת האדם עליו, ועל ידי חיתוך המילה מסתלקת הלילי' ואילו בפריעה מסתלק הס"מ** (זכר דוד' מאמר ראשון תחילת פרק כו דף סג ע"ב ד"ה יבא העת ויגיע המון).****

המוהל העוסק במילה ופריעה דוחה את הס"מ לחוץ על ידי שנותן לו את חלק הערלה (שרביט הוהב' על ברית המילה כג טור א - ב). **ולכן לא כורתים את הערלה בלילה, כי אז הוא זמן שליטת 'החיצונים'** (ע"פ הדעת טוב' פרשת תזריע ד"ה דבר אל בני ישראל) **'ואין דין מכבה דין' (ישושן סודות' אות שט) כמו שאין אש מכבה אש** (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה פו ד"ה הגוי פסול, ישושן סודות' אות שט). **וגם לא מלים על ידי גוי, כי נפשו מן הערלה והטומאה ועל כן הוא לא יכול להעביר את הערלה והטומאה מהוולד** (מצודת דוד' להרדב"ז מצוה פו ד"ה הגוי פסול. וראה 'באר מים חיים' לך לך ד"ה המול ימול). **וכיון שבמעשה המילה מבטלים את פעולתם של 'החיצונים', לכן לא מברכים 'שהשמחה במעונו' ביום הברית, בכדי לא להראות להם ששמחים בביטול פעולתם שאז הם עלולים לפגוע במשתתפים בברית** (פירוש 'פז' על ספר 'מערכת אלוקות' פרק תשי"ג ד"ה מטעם שאנו).

הערלה היא כמו קליפה (מאור עינים' פרשת לך לך ד"ה ולהבינך עוד טעם) ועוקץ המכסה על 'הפרי' (נבית מונד' לר' מנחם רבא פרשת לך לך דרוש ארבעים ושנים למילה דף קפו ע"ב), ועל ידי חיתוך המילה ו'פריעה' מתגלה 'הפרי' מן הקליפות המכסות אותו (מאור עינים' פרשת לך לך ד"ה ולהבינך עוד טעם) ומתפנה מכל כוחות הטומאה אשר סביבותיו (מצודת דוד' מצוה פו ד"ה למול שאמר). **וכל עוד לא באה הברית לידי גילוי, לא נכנס הוולד לגדר שיקרא בשם 'ישראל' (מאור עינים' פרשת לך לך ד"ה ולהבינך עוד טעם). **לכן גוי שבא להתגייר צריך קודם שישיר מעליו את זהמת הערלה ורק אז הוא יכנס תחת כנפי השכינה (ספר הקנה' ד"ה ענין מילה וכוונתיה), **כמו שאצל היהודי רק אחרי הסרת הערלה הוא נכנס אל השכינה** (מאה שערים' על טעמי המצוות שער חמשה עשר ד"ה ועל דרך האמת. וראה 'יקנאטי' פרשת לך לך ד"ה ספר הזוהר כיון) (להרחבה על ענין הגרים ראה מאמרינו לפרשת קב - 'מקור שמות הגרים').****

הערלה שניתנת בעפר ודם המילה הם חלקם ומזונם של כוחות הטומאה

והנה בהסתלקות איזה דבר טומאה מן האדם, צריך ליתן חלק לסטרא אחרא לבל יקטרע על העולם ועל אותו האדם (קרבן שבי' לר' בצלאל הדרשן פרק ו סימן א ד"ה וכדי לתרץ). **לכן כוחות הטומאה מקבלים את חלקם באותה 'ערלה' עצמה שהוסרה** (זוהר פרשת פקודי דף רנה ע"ב ד"ה תא חוי, 'חסד לאברהם' מעין שבעי נהר' ד"ה והנה החלק, 'יקנאטי' פרשת

לך לך ד"ה ספר הוזהר כיון שאתגליא, 'מאה שערים' על טעמי המצוות המיוחס לרקנאטי שער חמשה עשר ד"ה ועל דרך האמת) **הוא החלק הניתן לסטרא אחרא** (פני דודי' להחידא פרשת תזריע טהרות ד"ה ולפי האמור (בנו) **במצות המילה** (מאה שערים) על טעמי המצוות המיוחס לרקנאטי שער חמשה עשר ד"ה ועל דרך האמת), **אשר בו גם היה אחוז 'הנחש'** (תיקוני הוזהר תיקון לו ע"ע ע"ב ד"ה תא חזי, 'תולעת יקב' סוד המילה ד"ה יודע כי יש' בשם רשב"י). **וזה הטעם שעמלק שהוא 'הנחש' היה יכול לפגוע בישראל מכת זנב ולחתוך את מילותיהם שנאמר "וַיִּזְנַב בָּךְ כָּל הַחַשְׁשִׁים אֲחֵרֶיךָ"** (דברים כה, יח), **כי תבע את חלקו ומזונו שהיא 'הערלה' היות שלא מלו ישראל במדבר. ולכן התיבה "הַחַשְׁשִׁים" זה צירוף התיבות 'נחש מילה' להורות שזהו הטעם שבא להתגרות במ (ברית שלום) על התורה לר' פינחס בן פילטא פרשת כי תבוא דף קכ ע"א ד"ה ועתה תבין).**

ומשום שבהסרת הערלה מחלישים את כוחו של 'הנחש' והוא כעת 'רעב' (צורר המור' פרשת כי תצא ד"ה ולכן משימים כלי בעפר) **על שכתו אותו ממקומו** (צורר המור' מגילת אסתר בהקדמה ד"ה ומן השלשה הכי נכבד), **על כן צריך להאכילו ממאכלו** (צורר המור' פרשת כי תצא ד"ה ולכן משימים כלי בעפר) **ולתת לו את מזונו** (זכר דודי' לר' דוד זכות מאמר ראשון פרק סה ד"ה יפי הרמ"ק) **בשם הרמ"ק, לקיים "אם רעב שנגאף האכלהו לחם"** (משלי כה, כא) (צורר המור' מגילת אסתר בהקדמה ד"ה ומן השלשה הכי נכבד) **כי ה' לא חפץ שיזלזלו ב'קליפות'** (זכר דודי' לר' דוד זכות מאמר ראשון פרק סה ד"ה יפי הרמ"ק) **בשם הרמ"ק, וזה הטעם ששמים את הערלה בתוך עפר לפי שזהו מזונו כפי שנאמר "וַיִּנְחַשׂ עֶפְרָ לַחֲמוֹ"** (ישעיהו סה, כח) (תיקוני הוזהר' תיקון לו ע"ע ע"ב ד"ה תא חזי, 'תולעת יקב' סוד המילה ד"ה יודע כי יש). **ונרמז הדבר בתיבות "עֶפְרָ לַחֲמוֹ" – שגימטריא הראשי תיבות וסופי התיבות יוצא 'ערלה' ביחד עם הכולל ופני דודי' להחידא פרשת תזריע טהרות ד"ה ולפי האמור (בנו). אמנם אם הערלה היא של ילד ממזר אז לא נותנים אותה בעפר, כי אדרבא יש בזה תיקון לנחש היות והלילי אשת הס"מ הזדמנה באותו זיווג פגום של יצירת הממזר, ובכל מה שיצא שם כרוכה בו 'החיצוניות' היא שהם באי כוחה (זכר דודי' לר' דוד זכות מאמר ראשון פרק סה ד"ה ונאמר עוד שם' בשם 'המעבד יבק).**

כוחות הטומאה ניזונים גם מהדם שמוציאים על ידי המציצה (תיקוני הוזהר' תיקון לו ע"ע ע"ב ד"ה תא חזי, 'תולעת יקב' סוד המילה ד"ה ולפי האמור (בנו) **ושנוטף מן הברית** (רקנאטי פרשת לך ד"ה ספר הוזהר כיון שאתגליא) **שגם הוא חלקם** (מאה שערים) על טעמי המצוות המיוחס לרקנאטי שער חמשה עשר ד"ה ועל דרך האמת) **וחלקו של הס"מ, שהוא מלאך המוות הרוצח** **בחרבו הקשה** (זכר דודי' לר' דוד זכות מאמר ראשון פרק סה ד"ה וכלב הוא זכר). **לכן גם אם אדם נולד מהול צריך על כל פנים להטיף ממנו דם ברית כדי לתת לכוחות החיצונים את חלקם** (מצודת דודי' מצוה פו ד"ה וראיתי כתוב). **ובאלו הדברים מקיימים מה שנאמר "אם רעב שנגאף האכלהו לחם ואם צמא השקהו מים"** (משלי כה, כא) (צורר המור' פרשת לך ד"ה ורמז בזה גם כן), **"אם רעב שנגאף האכלהו לחם" – שמאכילים לנחש עפר לחמו, "ואם צמא השקהו מים" – שמשקים אותו בדם** (ילקוט חש"י ערך 'מילה' א"ת). **ואחרי שניתן לו חלקו, האדם שנימול נשאר להיות חלק אלוה** (ספר החיים' לאחיו של המהר"ל מפראג פרק ב).

לאחר הסרת הערלה יכול לצאת מהאדם הנימול זרע טהור וקדוש

כוונת הנחש הקדמון היה להטיל על האדם ופסולת באיבר המוליד, כדי למנוע שהתולדות של האדם יהיו כיוצא בו בדמות תבנית אדם השלם (זכר דודי' מאמר ראשון פרק ה דף יב ע"א ד"ה יפה המילה), **והוא נתן בו את הערלה שנולדה מעור הנחש וזוהמת הקליפה** (זכר דודי' מאמר ראשון פרק ה דף יב ע"א ד"ה יבספר אותי' בשם ספר 'אות ברית' לרב' בית מועד) **והסימן לזה הוא, שבחיתוך 'הערלה' מתגלה ומתעלה האיבר שבתוכו, מה שלא יקרה בשום חלק אחר בגוף, שבכולם אם יחתוך מהם תחסר צורת אותו החלק ולא יתגלה שום איבר – וכל זה להורות ש'הערלה' היא תוספת על הצורה האמיתית ובאה בסיבת העוון** (זכר דודי' מאמר ראשון פרק ה דף יג ע"א ד"ה ונחזור למאי דפתחא, זכר דודי' מאמר ראשון פרק ט דף כה ע"ב ד"ה יאם אל סודו תדרוש' מהרמ"ק). **ובעוד שהאדם הוא 'ערל בשר' לא יכול לצאת ממנו זרע קדוש** (זוהר פרשת לך דף צה ע"א ד"ה ועוד דבטא) **כי כל הטיפות הנמשכות משם באות מרוח הטומאה הנקראת 'ערלה'. וזה הטעם שכל הגוים טמאים בחייהם** (מאה שערים) על טעמי המצוות המיוחס לרקנאטי שער חמשה עשר ד"ה ועל דרך האמת).

אך אחרי הסרת זוהמת הערלה והעברת כוחות הטומאה מעל הנימול (מאה שערים) על טעמי המצוות המיוחס לרקנאטי שער חמשה עשר ד"ה ועל דרך האמת), **הוא יוצא מתחת רשות 'הערלה' ונכנס תחת השכינה ביום השמיני שבו נימול** (פירוש ע"י החיים) על טעמי המצוות לר' יהודה בן חנין מצוה קמה ד"ה וע"ד האמת כבר ידעת, **זכר דודי' לר' דוד זכות ממדינתא מאמר ראשון פרק ב דף ד ע"א ד"ה וכתב ר"ב מאה שערים' בשם הרב 'מאה שערים'.** **ונעשית הדמות שהתקלקלה בחטא הראשון שוב לבעלת דמות אדם** (זכר דודי' לר' דוד זכות ממדינתא מאמר ראשון פרק ה דף יב ע"א ד"ה יפה המילה), **ושורה על האדם רוח קדושה וטהרה** (מאה שערים) על טעמי המצוות המיוחס לרקנאטי שער חמשה עשר ד"ה ועל דרך האמת). **לכן מברכים לאחר המילה ברכת 'אשר קידש יידי מבטן' כי התינוק נקרא עתה קדוש עד שנעשה מרכבה לשכינה הקדושה** (ש"רביט הוזהר) **על ספר 'סוד ה' והוא סודות ברית המילה והמוחל והשפעת המילה לר' דוד לוריא דף ע"א ד"ה לפיכך לא היה). וגם הזרע שעתידי לצאת מאותו הנימול יקרא זרע טהור וקדוש** (מאה שערים) על טעמי המצוות המיוחס לרקנאטי שער חמשה עשר ד"ה ועל דרך האמת). **כי שלימות האדם לא מתקיים בזרע ולא נמשך בתולדות אלא על ידי המילה, שבלעדיה יש פסול מצד זוהמת הנחש הקדמוני** (זכר דודי' לחכם האיטלקי ר' דוד זכות ממדינתא מאמר ראשון פרק ה דף יב ע"א ד"ה ולפי שאבינו אברהם).

לאחר שאברהם אבינו נימול והסיר את קליפת הערלה הוא נקרא בשם 'תמים' כפי שהצטווה "הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' וְהָיָה תָּמִים" (בראשית יז, א) (ראת רש"י בראשית יז, א) **וע"פ רש"י דוד לוריא דף ע"א ד"ה לפיכך לא היה). זה הטעם מדוע כל זמן שלא נימול אברהם אבינו לא יצא ממנו בנו יצחק שהיה זרע טהור וקדוש** (מאה שערים) על טעמי המצוות המיוחס לרקנאטי שער חמשה עשר ד"ה ועל דרך האמת), **כי לא ראוי שייצא יצחק דרך אותה 'הערלה'** (ספר הקנה' ד"ה ענין המילה וכוונתיה, רקנאטי פרשת לך ד"ה ספר הוזהר תא חזי). **אך כשהגיע אברהם לגיל תשעים ותשע שנה אז הקב"ה ציוה אותו שימול את בשר ערלתו על מנת להוציא ממנו זרע קדוש** (זוהר פרשת לך דף צה ע"א ד"ה ועוד דבטא), **יתם פ"ו על זוהר פרשת לך דף צג ע"ב ד"ה פתח אידן ויהי, יספר ציוני פרשת לך דף ד"ה ואני נגל), וכך הוא עשה** (מצודת דודי' על טעמי המצוות על הסוד להרדב"י מצוה פו ד"ה וראיתי כתוב). **ואחר כך הטיל בשרה זרע טהור ונקי, והביא את יצחק** (ספר הקנה' ד"ה ענין המילה וכוונתיה), **שהיה זרע קדוש מחלציו** (רקנאטי על התורה לר' מנחם רקנאטי פרשת לך ד"ה והנה בהיות אברהם). **ה' לראנו נפלאות מתורתו, אמנ.**

בבקשה להרבות ולהתפלל בפרט בשבוע זה עבור האשה הכשרה המחכה כמה שנים לפני בטן:

יוכבד חיה בת תמרה ה"יו"ן

שזכות זיכוי הרבים בהפצת העלון יעמוד לה, והי' יתברך יזכה אותה בהריון תקין ושלם, ותשמח האשה בפרי בטנה אשר ייוולד לה בקרוב, אמנ!

העלון גם לעילוי נשמת: אליהו בן גיטל ז"ל ת.צ.ב.ה.	העלון גם לעילוי נשמת: מוריה בת רחל רולנדה ה"יו"ן	העלון גם לעילוי נשמת: לאה מרים בת נחמיה ז"ל לוקה שרה בת מנחם צבי ז"ל שרה כרמלה בת ר' שלום ז"ל מיכל ז"ל בת ר' ישעיה גרשון ז"ל (ש"יבול) ת.צ.ב.ה.	העלון גם לעילוי נשמת: מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל	העלון גם לעילוי נשמת: מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל	העלון גם לעילוי נשמת: מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל
העלון גם לעילוי נשמת: מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל	העלון גם לעילוי נשמת: מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל	העלון גם לעילוי נשמת: מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל	העלון גם לעילוי נשמת: מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל	העלון גם לעילוי נשמת: מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל	העלון גם לעילוי נשמת: מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל מרית בת יוסף ז"ל

לחפצה ותרומוה ע"י ההדפסה: 052-7675933 alon.torat.haim@gmail.com

